

Vilniaus universiteto docentė, medicinos daktarė

DALIA TRIPONIENĖ

Dalia Čepaitė-Triponienė gimė 1938 m. lapkričio 21 d. Marijampolėje, tarnautojų šeimoje. Tėvai aukštaičiai, kilę iš Vidurio Lietuvos, nuo 1939 m. gyveno Vilniuje. Seneliai iš tėvo pusės — laisvieji valstiečiai, senelis buvo knygnešys. Seneliai iš mamos pusės — senos labdaringų Lietuvos bajorų Montvilų giminės palikuonys.

Dalia Čepaitė-Triponienė baigė Vilniaus Salomėjos Nėries vidurinę mokyklą sidabro medaliu. 1957—1963 m. studijavo Vilniaus universitete mediciną, Gydytojos diplomą gavo 1963 m. išlaikiusi penketais valstybinius egzaminus.

1963—1968 m. dirbo Vilniaus geležinkeliečių ligoninės Chirurgijos skyriuje, kartu vadovavo Kraujo perpilimo skyriui.

1968 m. įstojo į Vilniaus universiteto Bendrosios chirurgijos katedros aspirantūrą. 1970 m. apgynė medicinos mokslų kandidatės (nostrifikuota 1993 m. med. cLr.) disertaciją „Gydymo metodų parinkimas ligoniams, sergantiems šlaunies ir pakinklio arterijų okliuzine liga“. Nuo 1971 m. dirba Vilniaus universitete, buvo Bendrosios chirurgijos katedros asistentė, vėliau — vyresnioji mokslinė bendradarbė Širdies ir kraujagyslių chirurgijos laboratorijoje, vadovaujamoje profesoriaus Algimanto Marcinkevičiaus. Vyresniojo mokslo darbuotojo vardas suteiktas 1977 m. (nostrifikuota 1997 m.). Nuo 1990 m. Kraujagyslių chirurgijos klinikos dėstytoja, 1991 m. konkurse išrinkta docente. Dirba Vilniaus miesto universitetinėje ligoninėje Kraujagyslių chirurgijos centre, Širdies ir kraujagyslių ligų klinikoje.

PEDAGOGINĖ VEIKLA. Pedagoginį darbą dirba nuo 1969 m. Dėstė bendrosios chirurgijos kursą Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto trečiojo kurso studentams. Skaitė paskaitas pediatrijos skyriaus studentams. Nuo 1990 m. skaito angiochirurgijos ir kraujagyslių chirurgijos paskaitas Medicinos fakulteto baigiamojo kurso studentams ir bendrosios praktikos gydytojams. Parengė daug naujų paskaitų įvairiomis kraujagyslių ligų temomis. Parašė ir atspausdino mokomąsias knygas:

1. Angiologija ir kraujagyslių chirurgija: 12 temų VI kurso studentams ir ciklo programa / bendraautoris V. Triponis. Vilnius, 1995. 77 p.
2. Diabetinės pėdos sindromas: diagnostika, profilaktika, gydymas / bendraautoris V. Triponis. Vilnius, 2000. 84 p.
3. Angiochirurgijos ir kraujagyslių chirurgijos klinikiniai uždaviniai / bendraatoriai V. Triponis, E. Barkauskas. Vilnius, 2008. 260 p.
4. Knygelė „Žmogiškųjų išteklių kokybės gerinimas Vilniaus universitete ruošiant kraujagyslių chirurgijos specialistus“. Vilnius, 2008. 45 p.
5. Žinių patikrinimo sistema kraujagyslių chirurgijos srityje bei jos pritaikymas e-aplinkai / bendraatoriai V. J. Triponis, E. V. Barkauskas. — Prieiga per internetą.
6. Kraujagyslių chirurgijos rezidentūros programa / [parengė] V. Triponis, D. Triponienė, E. Barkauskas. Vilnius, 2008. 108 p.

Vadovauja studentų, ir rezidentų moksliniams darbams.

GYDOMASIS DARBAS. Dirbdama Geležinkeliečių ligoninėje (1963—1968), vadovaujama žymaus Vilniaus chirurgo, medicinos daktaro Boriso Efroso, išmoko operuoti, padarė daugiau kaip 500 bendrosios chirurgijos operacijų. Nuo 1969 m. gydymąjį darbą dirba Vilniaus miesto universitetinėje ligoninėje Kraujagyslių chirurgijos centre.

Operuoja ir gydo ligonius su įvairia arterijų, venų, ir limfagyslių patologija. Yra apibendrinusi 1000 blauzdos arterijų rekonstrukcijų, 170 pėdos arterijų rekonstrukcijų patirtį, recidyvų po venų operacijų duomenis. 1991 m. D. Triponienei pripažinta aukščiausioji kraujagyslių chirurgo kategorija.

MOKSLINĖ VEIKLA. Mokslinį darbą dirba nuo studijų laikų. Studentiškas darbas apie Mikelio divertikulus buvo premijuotas. Studijuodama universitete 1962—1963 m. vadovavo Studentų mokslinei draugijai.

Disertacinis darbas „Gydymo metodų parinkimas ligoniams, sergantiems šlaunies ir pakinklio arterijų okliuzine liga“ (1970 m.) buvo svarbus atrenkant ligonius rekonstruocinėms arterijų operacijoms ir jas įvertinant vėlyvuoju periodu.

1971 m. D. Triponienė buvo paskirta vadovauti kepenų transplantacijos eksperimentams. Parengė ekstrakorporalinio kepenų prijungimo modelius ir pritaikė kepenų transplantacijos modelį klinikai. Deja, Tarybų Sąjungos sveikatos ministro įsakymu transplantacijos klinikose buvo uždraustos ir pasiekimai šioje srityje liko tik eksperimentai ir publikuoti darbai, o dr. D. Triponienė — tik eksperimentinio kepenų persodinimo pradininkė Lietuvoje.

Pagrindiniai dr. D. Triponienės mokslo darbai — iš smulkiųjų kraujagyslių rekonstrukcijų, diabetu sergančiųjų arterijų rekonstrukcijų, flebo-logijos ir medicinos istorijos. Atspausdinti 233 mokslo darbai įvairiuose leidiniuose Lietuvoje ir užsienyje. 1978 m. viena iš pirmųjų Lietuvos kraujagyslių chirurgų perskaitė pranešimą pasauliniame angiologijos kongrese Prahėje ir buvo pakviesta pirmininkauti I Europos kraujagyslių chirurgų kongresui. Aktyviai dalyvauja Baltijos šalių moksliniuose renginiuose. Skaitė pranešimus Čekijoje, Lenkijoje, Vokietijoje, Anglijoje, Švedijoje, Rusijoje, Slovėnijoje, Prancūzijoje, Kipre.

APDOVANOJIMAI. 1985 m. kartu su kraujagyslių chirurgų grupe gavo Lietuvos mokslo premiją, pelnę laureato vardą ir diplomą už darbų ciklą „Kraujagyslių ligų diagnostikos ir chirurginio gydymo pasiekimai Vilniaus universitete“.

Sveikatos apsaugos ministro, Vilniaus universiteto rektoriaus, Vilniaus miesto universitetinės ligoninės direktoriaus padėkos už nuveiktus darbus.

STAŽUOTĖS IR TOBULINIMASIS. Doc. D. Triponienė tobulinosi Berlyne pas pro f. K. Biurgerį (K. Bürger), Prahėje pas profesorius V. Fir-tą (V. Firt), N. Balašą (V. Balas), J. Bartošą (J. Bartos), Erfurte Medicinos akademijoje pas prof. V. Usbeką (W Usbeck), Varšuvoje pas pro f. J. Nieliubovičių (J. Nielubowicz), Maskvoje pas prof. A. V. Pokrovskį, Brno pas prof. V. Koržysteką (V. Korzystek), Greifswaldo universitete pas profesorius S. Kynę (S. Kiene) ir O. Kagelį (O. Kagel).

Yra baigusi garsaus Europos profesoriaus R. J. A. M. van Dongeno kraujagyslių chirurgijos mokyklą Amsterdame 1989 m., bendravo su pasaulinio garso kraujagyslių chirurgijos pradininku prof. M. De Bakey, prof. A. Imparato — įžymiu Amerikos kraujagyslių chirurgu.

VISUOMENINĖ VEIKLA. Visuomeninė veikla daugiausia siejasi su Vilniaus medicinos draugija, nuo 1977 m. — 22 metus buvo Vilniaus medicinos draugijos atsakingoji sekretorė, nuo 2004 m. šios draugijos pirmininkė. Nuolat tyrinėja Vilniaus medicinos draugijos (įkurtos 1805 m.) archyvą, publikuoja straipsnius. Parengė, redagavo ir išleido knygas:

1. Vilniaus medicinos draugija (1805—1985 m.): straipsnių rinkinys. Vilnius, 1988.
2. Vilniaus medicinos draugija (1805—1998): straipsnių rinkinys. Vilnius, 1999.
3. Atsiminimai. Pranas Norkūnas; užrašė Jonas Riškus. Vilnius, 2002.
4. Vilniaus medicinos draugija 200 = Societas Medica Vilnensis / leidinį parengė D. Triponienė. Vilnius, 2005.

5. Gyvenimą paskyriau Lietuvai: [įžymiam Lietuvos chirurgui, Vilniaus medicinos draugijos garbės nariui, Vilniaus universiteto profesoriui Pranui Norkūnui - 100] Vilnius, 2008.

Yra Vilniaus medicinos draugijos žurnalo „Medicinos teorija ir praktika“ vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja, nuolat tobulina žurnalą.

Parengė Vilniaus medicinos draugijos tinklalapį, organizavo tarptautinę konferenciją, skirtą Vilniaus medicinos draugijos 200 metų jubiliejui, doc. D. Triponienės iniciatyva atidengta paminklinė lenta pirmajai Vilniaus universiteto klinikai Vilniuje, Didžiojoje gatvėje.

Aktyviai dalyvauja Lietuvos kraujagyslių chirurgų, flebologų ir Vilniaus chirurgų draugijų veikloje. Yra Tarptautinės angiologų draugijos nacionalinė delegatė, kasmet pristatanti tarptautinėje draugijoje Lietuvos angiologų veiklą.

Yra aktyvi Lietuvos ir Čekijos draugijos narė.

Viena pirmųjų Vilniuje (1963—1967 m.) organizavo nemokamą donorystę, pati buvo donore. Už nemokamą kraujo davimą apdovanota Garbės ženklu.

Dr. D. Triponienė yra Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto savo kurso (1957—1963 m. laida) metraštininke. Parengusi knygėlę „Žmonių sveikatai pašvęsti gyvenimai“ ir laikraštį „Mums — 45“ (su G. Česniu).

ŠEIMA. Vyras — Vytautas Triponis, Vilniaus universiteto profesorius, kraujagyslių chirurgas, Vilniaus universiteto Kraujagyslių chirurgijos centro vadovas. Šeima išaugino dvi dukras. Vyresnioji Jurga — biologė, mokslų daktarė, dirba Stokholmo Karolinos institute vyresniąja mokslo darbuotoja, be to, vadovauja Švedijos lietuvių bendruomenės tautinių šokių ansambliai „Baltija“, jaunesnioji Laura — veterinarijos gydytoja, Lietuvos Respublikos maisto ir veterinarijos tarnybos Informacinių sistemų ir informacijos skyriaus vadovė. Jos hobis — kinologija, yra tarptautinės kategorijos kinologijos teisėja. Dalia ir Vytautas Triponiai turi dvi vaikas ir vieną vaikaitį.

Dr. Dalia Triponienė yra viena iš moderniosios kraujagyslių chirurgijos pradininkų, įnešusių nemažą indėlį į šios mokslo šakos plėtrą Lietuvoje, ji daug nusipelnė Vilniaus medicinos istorijai, puoselėdama geriausias Vilniaus medicinos draugijos tradicijas.

Profesorius habil. dr. Egidijus Barkauskas